

تاریخ فرهنگی، سیاسی
افغانستان

تامس جفری و ن بارفیلد

ترجمه: عبدالله محمدی

مؤسسه انتشارات عرفان

تهران ۱۳۹۸

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه: بارفیلد، تامس جفرسون، ۱۶۵۰ - م. (Barfield, Thomas J. (Thomas Jefferson))
عنوان و نام پدیدآور: تاریخ فرهنگی، سیاسی افغانستان / کتاب / توماس بارفیلد؛ برگردان عبدالله محمدی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه انتشارات عرفان، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری: ۵۵۲ ص.

شابک: ۳۵۰۰۰۰ ریال: ۷ - ۹۳ - ۶۵۸۰ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Afghanistan: a cultural and political history, C2010.

موضوع: افغانستان -- سیاست و حکومت

موضوع: Afghanistan -- Politics and government

موضوع: اسلام و سیاست -- افغانستان

موضوع: Islam and politics -- Afghanistan

موضوع: افغانستان -- تاریخ

موضوع: Afghanistan -- History

موضوع: افغانستان -- اوضاع اجتماعی

موضوع: Afghanistan -- Social conditions

شناسه افزوده: محمدی، عبدالله، ۱۳۶۱ -، مترجم

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ت ۲ ب ۲ / ۳۵۷۵ DS

رده بندی دیویی: ۹۵۸ / ۱

شماره کتاب شناسی ملی: ۴۶۵۳۱۰۴

● تامس جفرسون بارفیلڈ ● ترجمہ: عبداللہ محمدی

● حروف چینی: مؤسسہ انسانیات عرفان

● ویراستار: زهره کشاورز ● صفحہ آرا: منصور خلیلی

● طرح جلد: باسم رسام ● لیٹوگرافی، چاپ و صحافی: طالب نگار

● چاپ اول، ۱۳۹۸ ● شمارگان: ۲۰۰۰ ● قیمت: ۸۵۰۰ تومان ● شاب: ۹۶۴-۳۰۰-۱۰۰۰

چاپ همزمان در ایران و افغانستان

حق چاپ در افغانستان و ایران برای ناشر محفوظ است

تهران، خیابان سمیه، بین خ مفتوح و خ رامسر، پلاک ۱۱۸، طبقه سوم، واحد ۶.

تلفن: ۸۸۸۱۱۰۵۳

کابل، چوک دهبوری، چهارراهی شهید، کتاب فروشی مؤسسہ انتشارات عرفان.

تلفن: ۰۰۹۳-۷۹۹۳۴۹۷۲۷

ketaberfan.persianblog.com

ketaberfan@yahoo.com

شاہک: ۷-۹۳-۶۵۸۰-۶۰۰-۹۷۸

ISBN: 978 - 600 - 6580 - 93 - 7

فهرست

۵	فهرست
۹	سخن مترجم
۱۳	درآمد
۱۷	مقدمه
۳۹	فصل اول، مردم و مکان‌ها
۴۱	زمینه اجتماعی قبایل و گروه‌های قومی
۴۸	گروه‌های قومی در افغانستان
۴۹	گروه‌های بزرگ و اصلی
۵۱	گروه‌های کوچک‌تر
۵۹	شیوه زندگی و معیشت
۶۰	اقتصاد روستایی
۶۴	سکونت‌گاه‌ها
۶۶	قریه‌ها
۶۹	کوچی‌ها (کوچ‌نشینان)
۷۰	شهرها
۷۱	مذهب

۷۴	جغرافیا
۷۵	کوه‌ها و رودها
۸۱	مناطق که با گذشت زمان همچنان سرپا ایستاده‌اند
۹۰	ترکی‌بارسی: تعیین جایگاه افغانستان در جهان
۹۳	ابن‌خلدون و افغانستان
۹۵	پدیده‌نشینی
۹۹	سهروردی‌نشی
۱۰۴	فراز قومیت و منطقه
۱۰۹	فصل دوم، فتح احمد تاج پشامدرن و حکومت برآن
۱۱۱	دولت‌ها و امپراتوری‌ها: افسانه دو پیر
۱۱۷	الگوهای پشامدرن: قرار، مشروعیت در آسیای مرکزی و فراتراز آن
۱۲۵	ناکامی در مطیع‌سازی: کنترل رانشی امپراتوری
۱۲۷	نظام‌های تباری تساوی طلب
۱۳۰	نظام‌های سلسله‌مراتبی
۱۳۲	پویایی نظام‌های تساوی طلب: سلسله‌مراتبی
۱۳۳	عروج و افول: مدل چهارنسلی ابن‌خلدون
۱۴۵	ظهور پشتون‌ها
۱۶۸	افول امپراتوری دُرّانی
۱۷۷	فصل سوم، جنگ‌های افغانستان - انگلیس و تشکیل درت در افغانستان
۱۷۸	امیر دوست محمدخان و پادشاهی کابل
۱۸۴	اولین جنگ افغانستان - انگلیس و پیامدهای آن
۲۱۳	جنگ دوم افغانستان - انگلیس و امیر عبدالرحمان
۲۴۸	اسلام و جهاد
۲۵۰	حکومت ملی افغانستان
۲۵۱	عبدالرحمان در برابر ساختارهای دیرپای تاریخی
۲۵۹	فصل چهارم، افغانستان در قرن بیستم: تضاد بین دولت و جامعه
۲۶۱	نگاهی مختصر به افغانستان قرن بیستم
۲۷۴	پرده اول: آزمایش ناکام امان‌الله، ۱۹۲۱-۱۹۰۱ م.
۳۰۶	پرده دوم: مصاحبین، ۱۹۲۹ تا ۱۹۷۸ م.
۳۵۱	پرده سوم: بدترین دوران، ۱۹۷۸-۲۰۰۱ میلادی
۴۲۵	فصل پنجم، افغانستان به قرن بیست و یکم پای می‌گذارد

۴۲۸	ایالات متحده در افغانستان، ۲۰۰۱م.....
۴۲۹	سرزمین تناقض ها و شگفتی ها .....
۴۳۴	مردمی متحد و دولتی ضعیف و درمانده .....
۴۴۲	الگوی تاریخی و فرهنگی برای توافق بُن .....
۴۴۵	دوباره دُرّانی ها در برابر غلزایی ها .....
۴۵۳	دوباره معامله بزرگ .....
۴۵۷	بازسازی دولت افغانستان .....
۴۷۴	بیل ها دیده گرفته می شوند .....
۴۷۵	شب های رهبری و دولت سازی در افغانستان .....
۴۸۳	روابط بین المللی .....
۴۸۶	فرصت های یاد رفتن .....
۴۹۴	هزینه غفلت .....
۴۹۷	شورش .....
۵۰۱	دو افغانستان .....
۵۰۴	دو شورش .....
۵۱۱	جنگ اوپاما .....
۵۱۲	انتخابات و عدم مشروعیت .....
۵۱۶	تغییر سیاست ایالات متحده .....
۵۲۳	فصل ششم، نتیجه گیری .....
۵۲۳	گذشته همچون راهنمایی برای آینده .....
۵۳۴	توسعه های اقتصادی و پیامدهای شان .....
۵۳۷	جامعه ای در حال تغییر .....
۵۴۰	منابع .....

سخن مترجم

تاریخ فرهنگی، سیاسی افغانستان، به بررسی جنگ‌ها و ماهیت متغیر مشروعیت سیاسی در افغانستان می‌پردازد، از زمان امپراتوری مغول در قرن شانزده تا احیای مجتهد طالبان در این روزها. توماس بارفیلد، که استاد انسان‌شناسی در دانشگاه ریستون است و تجربه کار میدانی و قوم‌شناختی طولانی در افغانستان دارد، نخستین دیدار او از افغانستان به بیش از چهل سال قبل بازمی‌گردد، تلاش می‌کند که نشان دهد چه چیزی مردم این کشور را، علیرغم تمام تفاوت‌های طبقاتی، فرهنگی و سیاسی، با هم متحد یا از هم جدا می‌کند. او با استفاده از کلماتی این خلدون، نظام‌های حکومتداری در افغانستان را طی قرون گذشته به بررسی می‌گذرد و تصویری روشن از بحران مشروعیت حاکمان افغانستان در دره‌های متأخر به دست دهد. طبق این مدل، در افغانستان قبایل غلزیایی همان گروه‌های حاشیه‌نشین در دسرساز تلقی می‌شوند که هرازگاه قدرت مرکزی را به چالش می‌کشند. با این حال، علیرغم قدرت و توان نظامی این گروه‌ها، کسب قدرت و مشروعیت برای‌شان هیچ‌وقت آسان نبوده است.

همچنین او در این کتاب، مشکلات پیش روی حاکمان داخلی و خارجی را در برقراری نظم در این کشور به خوبی به تصویر می کشد. هر کسی که می خواهد بر افغانستان حکم راند، باید سیاست محلی را به همان نحو که مردم محل درک می کنند در نظر بگیرد. این رویکرد شاید در نگاه اول آری بدیهی به نظر رسد، اما نیل به آن میزان مشروعیت سیاسی پندار ساده نیست. تلاش قدرت های خارجی برای غلبه و حکم راندن بر افغانستان به نفع مردم می دهد که چرا پیروزی نظامی در این کشور، همیشه به معنای برتری سیاسی نیست. قصه غم انگیز این است که مقاومت موفقیت آمیز و به جا آمده مردم افغانستان در برابر اشغالگران، به قدری مؤثر بوده که کنترل این سرزمین را به مردم خود آن نیز ناممکن گشته است.

فصل نخست به توصیف - رافا، سازمان اجتماعی و ترکیب قومی افغانستان می پردازد. به باور نویسنده، درس مهمی که باید از تاریخ افغانستان گرفت آن است که این کشور همیشه از چند منطقه بزرگتر تشکیل شده و کمتر به شکل دولت - ملتی واحد بوده است. حاکمان در دوره های مختلف تلاش می کردند نفوذ و قدرت خود را از مرکز برای این مناطق چنگانه اعمال کنند، اما کمتر به موفقیت چندانی دست می یافتند. در بسیاری از موارد، به محض خارج شدن از پایتخت، نفوذ و مشروعیت دولت پایان می یافت.

حکومت عبدالرحمان اوج تلاش برای متمرکزسازی قدرت مرکزی است، اما این اقدام هزینه سنگینی برای کشور داشت و میراثی نامیمون از خود به جای گذاشت. به باور بارفیلد، بهترین نظام سیاسی برای افغانستان نظام فدرالی است که در نتیجه آن، میزان زیادی از قدرت حکومت مرکزی به مناطق مختلف واگذار خواهد شد. این امر سبب می شود که اتکا به کابل

کم شده و تأکید بیشتری بر مناطق کلیدی صورت گیرد. متأسفانه پس از حمله ایالات متحده و برانداختن طالبان، دولت کرزی دوباره به همان نظام متمرکزی چسبید که عبدالرحمان پایه‌گذاری کرد و اینگونه دوباره افغانستان را در دامی انداخت که سال‌ها قرار و آرامش را از دامنش برچید. این وضعیت، در کنار فساد دولت افغانستان و وابستگی آن به کمک‌های خارجی، سبب خواهد شد که به محض خروج نیروهای بین‌المللی، دوباره خلأ قدرت به وجود آمده و جنگ داخلی و نبرد منطقه‌ای از نو آغاز گردد.

در خصوص مدرن‌سازی کشور نیز، به باور نویسنده، بیشتر باید به تغییرات اقتصادی می‌داشت تا تغییرات سیاسی. همکاری‌های اخیر با دولت هند در بخش اقتصاد می‌تواند وابستگی به پاکستان را کم کند و توسعه روابط تجاری با دبی، خارج را در پی داشته باشد. بهره‌برداری مؤثر از ذخایر معدنی می‌تواند به تسهیل توجهی نصیب کشور کند و روند اثربخش فرهنگی دنیای بیرون را سرعت بخشد. شهرنشینی روند دیگری است که باید بدان توجه خاص داشت. شهرها مبنایی هستند برای شکل‌گیری اقتصاد پولی که در آن، قوم و نژاد و منطقه‌ای کم‌رنگ و ارتباط بین اقوام بیشتر می‌شود. همچنین به بشرهای اجتماعی و سیاسی که در شهرها شکل خواهند گرفت اثر خود را در صحنه اجتماعی و سیاست کشور، عمیق‌تر از گذشته برجای خواهند گذاشت.

ع. محمدی

بهار ۱۳۹۷ - کابل